

WYDZIAŁ MEDYCZNY

KATEDRA i ZAKŁAD PSYCHOLOGII KLINICZNEJ

ul. Bukowska 70 , poziom E1, pok. 103, 104 , 60-812 Poznań

tel. 061/ 8547-273, tel./fax. 061/ 8547-274

Poznań, 09 marca 2026 r.

Recenzja dorobku naukowego w postępowaniu habilitacyjnym

Przedmiotem niniejszej recenzji jest ocena dorobku naukowego, osiągnięcia badawczego oraz aktywności dydaktycznej i organizacyjnej dr Aleksandry Borek, ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych, dyscyplinie psychologia.

Dokumentacja obejmuje: autoreferat, wykaz publikacji, oświadczenia współautorów, informacje o działalności naukowej, dydaktycznej i popularyzatorskiej oraz kopie najważniejszych prac.

Przystępując do recenzowania dorobku habilitacyjnego można oczekiwać sporej liczby interesujących tekstów, czy to w postaci artykułów i monografii, czy jedynie samych artykułów. W każdym razie – ilość i jakość powinny spełniać kryteria ustawowe. W przypadku bieżącego postępowania recenzentka nie może być zawiedziona, gdyż dorobkiem naukowym P. dr Aleksandry Borek można „obdzielić” co najmniej dwie osoby. Pani Doktor posiada imponujący, konsekwentnie rozwijany dorobek naukowy w obszarze psychologii zdrowia, medycyny behawioralnej i nauk o zdrowiu.

Nakład pracy, ciągłość badań, jakość publikacji oraz współpraca z międzynarodowymi zespołami plasują jej dorobek wśród najwyższej ocenianych w tej tematyce.

A zatem, już na wstępie wyrażając opinię, aby Pani Doktor nie trzymać w niepewności do ostatniej konkluzji, tuż po wyrażeniu na początku pozytywnej opinii o przedstawionych do

oceny materiałów, przystąpię do ich systematycznego omówienia, trzymając się struktury i wymagań stawianych recenzentom przez ustawodawcę.

Dr Aleksandra Borek posiada wykształcenie zdobyte w renomowanych uczelniach brytyjskich:

- PhD (2016) – University of Exeter & University of Plymouth (Peninsula College of Medicine and Dentistry), w dziedzinie psychologii stosowanej w zdrowiu. Temat doktoratu dotyczył roli uczestnictwa w grupach w psychologicznych i behawioralnych zmianach zdrowotnych. [phc.ox.ac.uk]
- MA in Social Research (2011) – University of York, ukończone z wyróżnieniem; badanie magisterskie zrealizowano metodą analizy konwersacyjnej. [phc.ox.ac.uk]
- BA in Sociology (2009) – University of York, ukończone z najwyższą oceną (1st class). [phc.ox.ac.uk]

Wykształcenie dr Borek łączy socjologię, psychologię zdrowia i metody badań jakościowych, stanowiąc fundament pod jej późniejszą, wysoce interdyscyplinarną działalność naukową.

Jej kariera przebiegała głównie na wiodących uczelniach brytyjskich (Exeter, Oxford), a od 2025 r. także w Polsce.

Obecnie Pani doktor zatrudniona jest w Uniwersytecie SWPS (od 2025) na stanowisku adiunkta / Senior Researcher. Od tego czasu dr Borek pracuje w Instytucie Psychologii Uniwersytetu SWPS w Centrum CARE-BEH, kierując programem badań nad racjonalnym stosowaniem antybiotyków oraz psychologiczno-społecznymi uwarunkowaniami antybiooporności w Polsce – projektem finansowanym przez NAWA (Polskie Powroty) oraz NCN. Wcześniej była zatrudniona w University of Oxford (2017–2024) – na stanowisku Senior Qualitative Researcher. Warto podkreślić, że najbardziej intensywny etap kariery dr Borek związany był z Nuffield Department of Primary Care Health Sciences, gdzie: pełniła funkcję Senior Qualitative Researcher in Behavioural Science (2021–2024), wcześniej Qualitative Researcher (2017–2021).

Jej prace wówczas koncentrowały się na: zachowaniach związanych z antybiotykami, implementacji interwencji w ochronie antybiotyków (AMS), stosowaniu diagnostyki w punktach opieki, jakościowych i mieszanych analizach zachowań klinicznych i polityk zdrowotnych. Pani dr prowadziła w dwóch wiodących grupach: Infection, Respiratory &

Acute Care Group oraz Behaviour, Implementation Science and Qualitative Methods in Infections Team.

Wcześniej w swojej karierze Pani dr była zatrudniona w University of Exeter (2015–2017) – Postdoctoral Research Associate. W latach 2015–2017 pracowała jako Associate Research Fellow, a następnie Postdoctoral Research Associate na Uniwersytecie w Exeter, kontynuując prace nad interwencjami grupowymi i zdrowiem publicznym.

Początki jej kariery to praca w Cambridge (2011) – Research Assistant. Wówczas zatrudniona była jako Research Assistant na Wydziale Edukacji, gdzie prowadziła ewaluacje stypendiów oraz badania jakościowe. Na University of Portsmouth (2008, 2009) pełniła funkcję research assistant oraz uczestniczyła w projektach analizy konwersacyjnej i komunikacji codziennej.

Zatem kariera zawodowa Pani doktor wskazuje na pracę w zespołach badawczych o poziomie światowym, realizujących nowatorskie projekty, czego dowodem są liczne wysokopunktowane prace naukowe oraz nagrody. Pani doktor jest laureatką nagród:

- Outstanding Investigator Award, UK Society for Behavioural Medicine, 2025, Award for Excellence, Nuffield Department of Primary Care Health Sciences, University of Oxford, 2020, Above & Beyond Award, University of Exeter, 2017.

Pani doktor jest członkinią zwyczajną w organizacjach i towarzystwach naukowych:

- UK Society for Behavioural Medicine
- Society for Academic Primary Care (w tym dwie Special Interest Groups: ‘Prescribing and Medication Optimisation’ i ‘Conversation Analysis’).

Ponadto jest członkinią zwyczajną w organizacjach i sieciach związanych z badaniami o antybiotykach i antybiotykooporności:

- The British Society for Antimicrobial Chemotherapy (BSAC)
- Health Protection Research Unit (HPRU) on Healthcare Associated Infections & AMR, University of Oxford
- HPRU Behavioural Science Network, University of Bristol

Publikacje po uzyskaniu stopnia doktora (inne niż stanowiące cykl publikacji stanowiących podstawę wniosku o ubieganie się o stopień naukowy dr habilitowanego) obejmują 31 recenzowanych artykułów po doktoracie. 14 pozostałych stanowią cykl, który stanowi podstawę do ubiegania się o stopień naukowy dr hab. Rozkład roczny (2018–2025) na podstawie dat publikacji w wykazie: 2018: 1, 2019: 4, 2020: 6, 2021: 9, 2022: 7, 2023: 4, 2024: 7, 2025: 7. Kwartyle prac to (5-year IF 2024): Q1: 23/45 artykułów (np. British Journal of General Practice, BMC Public Health, Frontiers in Public Health, Health Expectations, Family Medicine & Community Health, Health Psychology Review).

Q2: 20/45 artykułów (m.in. BMJ Open, BJGP Open, JAC-Antimicrobial Resistance, BMC Health Services Research, International Journal for Quality in Health Care, Evidence & Policy, Child: Care, Health & Development, JMIR Human Factors).

Q3: 2/45 artykuły (Pilot & Feasibility Studies).

95,6% publikacji po doktoracie ukazało się w Q1–Q2, co potwierdza wysoką jakość prac.

Wartość sumaryczna IF prac z wyłączeniem cyklu wynosi suma IF $\approx 130,6$.

Wartość IF dla osiągnięcie (14 art.) wynosi IF = 58,6; średnia = 4,2 dla artykułu.

Wykazano liczbę cytowań dla wszystkich publikacji(cała kariera) i wynosi ona 736 cytowań (w tym 646 bez autocytowań).

Pre-PhD (pozycje sprzed doktoratu): 2015 BMC Public Health (65), 2016 Paediatrics & Child Health (2), 2012 Qualitative Research in Psychology (1), razem 68 cytowań.

14 artykułów z osiągnięcia mają razem ≈ 189 cytowań (suma liczb Scopus przy pozycjach 1–14), co stanowi ok. 40% cytowań zestawu po doktoracie i potwierdza centralną rolę tego cyklu w oddziaływaniu naukowym.

Indeksy cytowań także są wysokie: wg Google Scholar: h = 19, wg Web of Science: h = 15, wg Scopus: h = 15.

Pozycja Pani dr jako autorki w publikacjach:

Osiągnięcie (14 art.): 11/14 jako pierwsza lub równorzędna do pierwszego autora (poz. 1–9, 11, 14; w poz. 5 równorzędna). To warto podkreślić, stanowi rdzeń pierwszoautorskiego wkładu po doktoracie.

Poza osiągnięciem Habilitantka występuje także jako pierwsza autorka (np. JAC-AMR 2024: „Stop antibiotics when you feel better?”) oraz jako współautorka w wiodących tytułach (BJGP/BJGP Open, Frontiers in Public Health, BMC Public Health, BMJ Open, JAC-AMR). (Role autorskie zostały szczegółowo opisane pod każdą pozycją).

Najwyżej punktowane artykuły zostały opublikowane w czasopismach:

Q1 (wybrane): British Journal of General Practice (5-year IF 2024: 6,3), BMC Public Health (4,2), Frontiers in Public Health (3,8), Family Medicine & Community Health (7,4), Health Expectations (3,9), Health Psychology Review (11,6). (IF i kwartyle przy pozycjach).

Q2 (wybrane): BMJ Open (2,7), BJGP Open (2,0 – IF standardowy), JAC-Antimicrobial Resistance (3,9), BMC Health Services Research (3,4), International Journal for Quality in Health Care (2,4), Evidence & Policy (2,5), Child: Care, Health & Development (2,8), JMIR Human Factors (3,0 – IF standardowy).

Dorobek ma wyraźnie profil interdyscyplinarny, z silnym osadzeniem w psychologii zdrowia, badaniach jakościowych, nauce o implementacji oraz analizie mechanizmów zmiany zachowań w kontekście antybiotykoterapii. Analiza formalna wskazuje na wysoką jakość publikowanych w czasopismach o uznanej renomie prac, które były szeroko cytowane.

Oceniane osiągnięcie naukowe – analiza jakościowa

Za osiągnięcie stanowiące podstawę wniosku Habilitantka wskazuje cykl prac pt.:

„Psychologiczne i społeczne determinanty zachowań oraz mechanizmy zmiany zachowań w interwencjach dotyczących optymalizacji przepisywania antybiotyków”.

Cykl obejmuje 14 publikacji z lat 2019–2025 o charakterze oryginalnym, w większości w czasopiśmie w otwartym dostępie, z jasno określonym znaczącym wkładem Autorki.

Osiągnięcie tworzy spójny program badawczy obejmujący:

- (1) identyfikację determinant przepisywania antybiotyków,
- (2) analizę i modelowanie mechanizmów interwencji,
- (3) rozwój i ewaluację interwencji implementacyjnych,
- (4) badanie innowacyjnych strategii dotyczących stosowania antybiotyków.

1. Identyfikacja determinant zachowań klinicznych

Pierwsze prace Autorki z cyklu (Antibiotics 2019; BMJ Open 2020; Antibiotics 2020) wykazały, że decyzje dotyczące przepisywania antybiotyków są wynikiem złożonych interakcji czynników psychologicznych (np. przekonania o konsekwencjach, niepewność kliniczna), społecznych (oczekiwania pacjentów), organizacyjnych (presja czasu, zasoby) i systemowych (polityki i priorytety krajowe). W publikacjach tych dr Borek odegrała kluczową rolę w prowadzeniu badań jakościowych oraz analizie mechanizmów wpływu.

Prace te dostarczyły jednych z najbardziej szczegółowych opisów wielopoziomowych determinant przepisywania antybiotyków w europejskiej POZ.

Kolejne artykuły (BMJ Open 2020; JAC-AMR 2022; BJGP 2023) wprowadzają zaawansowaną analizę behawioralną istniejących interwencji. Badania wykazały, że tylko część strategii AMS opiera się na zgodnych teoretycznie mechanizmach, a najważniejsze determinanty (np. emocje lekarzy, realna niepewność diagnostyczna) są często pomijane. Szczególnie ważny jest artykuł o Quality Premium, który jako pierwszy wykazał, że finansowe zachęty działają głównie przez podnoszenie priorytetu AMS i benchmarking, a nie przez motywację finansową.

Prace te wyznaczają standard stosowania nauk behawioralnych w analizie polityk zdrowotnych i interwencji AMS.

2. Projektowanie i wdrażanie interwencji implementacyjnych

Trzon innowacyjny osiągnięcia stanowią publikacje dotyczące rozwiniętej przez dr Borek interwencji Antibiotic Optimisation (Implementation Science Communications 2021; BJGP 2023). Zastosowano metodologię Person-Based Approach, opracowano modele logiczne oraz przeprowadzono testy użyteczności. Badania ewaluacyjne ujawniły, że skuteczność wdrożenia zależy od struktury pracy, aktywności lokalnych liderów oraz dopasowania interwencji do kontekstu praktyki.

Dorobek wniósł nowy model wdrażania strategii AMS w realnych warunkach praktyki, a elementy interwencji zostały wykorzystane przez UKHSA.

3. Analiza kluczowych strategii AMS (odroczone recepty, testy CRP POCT)

W publikacjach z 2021–2025 (BMC Family Practice, BMC Public Health, JAC 2025) dr Borek badała, dlaczego narzędzia uznawane za skuteczne w RCT nie są rutynowo stosowane. Wyniki jednoznacznie pokazują, że lekarze używają ich głównie jako narzędzi komunikacyjnych i negocjacyjnych, a nie klinicznych, a realną barierą jest złożona niepewność (techniczna, organizacyjna, epistemologiczna).

Autorka przygotowała najbardziej kompletne w literaturze ramy teoretyczne, nieistniejące do tej pory, wyjaśniające działanie odroczonej recepty i testów CRP.

4. Innowacyjne strategie w stosowaniu antybiotyków i diagnostyce

Badania nad strategią Stop antibiotics when better (BJGP Open 2023; JAC-AMR 2024) oraz szybkim samo-testowaniem infekcji (BMC Public Health 2025) wykazują wysoką potencjalną akceptowalność tych rozwiązań, ale także kluczowe warunki bezpieczeństwa i wdrożenia. Dr Borek jako kierownik i główna autorka prowadziła przeglądy i badania jakościowe zamawiane przez UKHSA.

Prace te mają bezpośredni charakter wdrożeniowy i wyznaczają kierunek przyszłych interwencji redukujących ekspozycję na antybiotyki.

Autorka w opracowanym przez siebie modelu usystematyzowała różne podejścia metodologiczne i teoretyczne. Integrując perspektywy psychologii zdrowia, medycyny

behawioralnej i metod jakościowych, Autorka wprowadziła nowatorskie podejście do problematyki zmiany zachowań w opiece zdrowotnej, wzmacniając jednocześnie rygor nauki i replikowalność interwencji.

W podsumowaniu prace doktora Borek tworzą spójny, logicznie rozwinięty program badawczy obejmujący: zarówno opracowanie modelu teoretyczno-metodologicznego, Model MAGI oraz ramy oparte o Theoretical Domains Framework i Behaviour Change Wheel stanowią istotny wkład teoretyczny jak i identyfikację determinant zachowań klinicznych w antybiotykoterapii (psychologicznych, społecznych, organizacyjnych). Ponadto Habilitantka zidentyfikowała wielopoziomowe mechanizmy, w tym rolę przekonań o konsekwencjach, presji społecznej, niepewności klinicznej czy kontekstu pracy. Habilitantka dokonała analizy mechanizmów interwencji behawioralnych i ich zgodności z teoriami zmiany zachowań.

Uważam, że analiza funkcji interwencji, technik zmiany zachowań i luk w istniejących programach stanowi najbardziej oryginalną część dorobku.

Opracowując model teoretyczny jak i plany interwencji przygotowała również działania implementacyjne - „Antibiotic Optimisation”. Interwencja została opracowana zgodnie z najlepszymi praktykami (Person-Based Approach), oraz została przetestowana i częściowo wdrożona do ogólnokrajowych zasobów edukacyjnych UKHSA.

Podsumowując analizę jakościową dorobku Habilitantki, cykl publikacji przynosi nowe, istotne naukowo wnioski, wykazuje wartość aplikacyjną dla zdrowia publicznego, pogłębia wiedzę na temat mechanizmów zachowań klinicznych, a także może stanowić punkt odniesienia dla przyszłych badań i planowania polityk zdrowotnych. Badania dr Borek stanowią jedne z bardziej rozpoznawalnych prac łączących psychologię zdrowia z antybiotykoterapią.

Oceniając dorobek całościowo należy stwierdzić, że wnosi on istotny i trwały wkład w rozwój dyscypliny psychologia oraz w interdyscyplinarne badania nad zdrowiem.

Ocena dorobku naukowego poza cyklem

Poza głównym cyklem obejmującym 14 publikacji, dr Borek opublikowała 31 recenzowanych artykułów naukowych, cztery raporty eksperckie oraz kilka dalszych prac

związanych z wcześniejszą tematyką doktoratu. Dorobek ten charakteryzuje się dużą różnorodnością tematyczną, obejmując:

- zdrowie publiczne i polityki zdrowotne,
- metodologię badań jakościowych i longitudinalnych,
- interwencje grupowe w zdrowiu i dobrostanie opiekunów,
- zastosowanie nauk behawioralnych w innych kontekstach niż antybiotyki,
- badania nad opieką zdrowotną w populacjach szczególnych (m.in. migranci, rodzice dzieci z niepełnosprawnościami, pracownicy ochrony zdrowia).

Dorobek ten wykracza istotnie poza tematykę zawartą w cyklu i świadczy o szerokiej kompetencji badawczej habilitantki. Prace w dorobku habilitantki poza cyklem nade znajdują się w obszarze psychologii zdrowia oraz zdrowia publicznego.

Dr Borek odegrała kluczową rolę w wieloletnim programie Healthy Parent Carers (HPC), obejmującym rozwój, adaptację, ewaluację i wdrażanie interwencji służącej poprawie zdrowia i dobrostanu rodziców-opiekunów dzieci z niepełnosprawnościami. Owocem swojego zaangażowania w projekt są prace naukowe, min. Opublikowane w Health Expectations (2025, 2024, 2023) – autorka przedstawiła tu badania jakościowe i mieszane, identyfikacja kluczowych potrzeb rodziców-opiekunów, analiza skuteczności interwencji, kwestie równości dostępu. Te prace mają wysoki poziom metodologiczny, są publikowane w czołowych czasopismach Q1 i dotyczą ważnej społecznie grupy. Obejmują rozwój teorii (mechanizmy działania grup), wdrażanie interwencji oraz ocenę jej skuteczności – spełniając pełen cykl translacyjny. Warto dodać, że pokazują także płynne i profesjonalne działanie badaczki – poruszanie się swobodne między tematami klinicznymi i społecznymi, co jest dużym atutem. Badaczka ponadto pracowała nad rozwojem badań jakościowych i longitudinalnych. Dr Borek jest współautorką kilku ważnych publikacji dotyczących metodologii badań jakościowych, również w pandemii, co znacząco poszerza jej profil naukowy. Dorobek wskazuje, że habilitantka nie tylko stosuje zaawansowane metody jakościowe, ale także współtworzy nowe podejścia metodologiczne, co jest istotnym wkładem w rozwój nauk społecznych i zdrowia publicznego.

Habilitantka współtworzyła liczne badania dotyczące polityki zdrowotnej, zachowań pracowników ochrony zdrowia oraz organizacji systemu opieki. Publikacje, które powstały w

efekcie pracy odpowiadają na pilne i aktualne problemy zdrowia publicznego. W pracach widoczny jest pełen warsztat badaczki: pogłębione analizy jakościowe, umiejętność integracji wątków organizacyjnych, behawioralnych i politycznych, a także praca w zespołach interdyscyplinarnych.

W pracach poza cyklem dr Borek pełni funkcję pierwszej lub drugiej autorki w licznych publikacjach, kierowała kilkoma projektami, m.in. dla UKHSA i NIHR (np. szybkie przeglądy o samo-testowaniu). wypełniała role koncepcyjne, analityczne i wykonawcze w większości prac. Potwierdza to wysoką niezależność oraz zdolność do przeprowadzenia badań w różnych obszarach. Prace mają charakter aplikacyjny - realnie zmieniają praktykę kliniczną i polityki zdrowotne.

Aktywność dydaktyczna, organizacyjna i popularyzatorska

Działalność habilitantki jest rozległa i obejmuje:

- prowadzenie zajęć na wielu poziomach edukacyjnych (Oxford, Exeter),
- opiekę nad doktorantami i magistrantami,
- udział w projektach popularyzujących naukę,
- istotne role organizacyjne (Athena Swan, Science Together),
- recenzowanie ponad 40 artykułów w prestiżowych czasopismach,
- członkostwo w radzie naukowej *BMC Primary Care*.

Aktywność ta jest wzorcowa i potwierdza dojrzałość akademicką. Habilitantka poprzez prowadzenie prac z młodszymi koleżankami i kolegami stanowi zapewne dla nich wysoką inspirację.

Dorobek jest bardzo mocny, można wskazać pewne potencjalne obszary przyszłego rozwoju: warto by było już w Polsce rozszerzyć zakres badań o konteksty inne niż POZ w Wielkiej Brytanii (co już jest realizowane w projekcie w Polsce), warto by było także napisać podręcznik bądź monografię z zakresu podejmowania decyzji medycznych, tak aby pogłębić teoretyczne ramy badań i zbudować zalecenia dla lekarzy POZ jak i specjalistów.

Uwagi te nie wpływają jednak na ogólną bardzo wysoką ocenę dorobku.

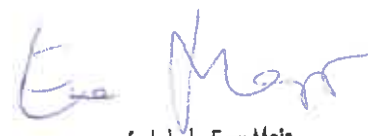
Wnioski

Po szczegółowej analizie dorobku naukowego, osiągnięcia habilitacyjnego, aktywności dydaktycznej i organizacyjnej stwierdzam, że dr Aleksandra Borek spełnia wszystkie wymagania ustawowe oraz merytoryczne do nadania stopnia doktora habilitowanego w dyscyplinie psychologia.

Wskazane w autoreferacie osiągnięcie spełnia wymagane kryteria służące nadawaniu stopnia doktora habilitowanego (wymagania określone w art. 219 ust. 1 pkt 2). Poza tym, bogaty dorobek Habilitantki wskazuje na jej oddanie pracy naukowej, dużą dojrzałość, a także na cechy samodzielnego pracownika naukowego.

Wszystkie elementy dorobku świadczą o wysokiej samodzielności naukowej, zdolności do prowadzenia i inicjowania zaawansowanych badań oraz wyraźnym wkładzie w rozwój dyscypliny.

Wnoszę zatem o dopuszczenie dr Aleksandry Borek do dalszych etapów postępowania habilitacyjnego oraz o nadanie Jej stopnia doktora habilitowanego.

prof. dr hab. Ewa Mojs

